

Фізична активність та здоров'я дітей шкільного віку в освітній моделі фізичного виховання в умовах нової української школи

УДК: 796.012.1-053.5:796.011.3:37.013.2(477)

В. П. Семененко, В. В. Теліус

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Резюме. В Україні існує проблема недостатньої фізичної активності серед дітей шкільного віку, що впливає на їх здоров'я та фізичний розвиток. Для вирішення цієї проблеми важливо забезпечити якісну реалізацію нової освітньої моделі фізичного виховання в рамках Нової української школи, яка відповідає вимогам сучасної освіти та сприяє формуванню здорового способу життя та сталої потреби у фізичній активності серед дітей шкільного віку. Для цього необхідно детально розглянути та проаналізувати таку освітню модель, визначити проблематику і перспективи подальшого розвитку. *Мета.* Розглянути освітню модель фізичного виховання в рамках програми «Нова українська школа» та її роль у підвищенні рівня фізичної активності дітей шкільного віку. *Методи.* Теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури, аналіз нормативних та стратегічних документів; контент-аналіз документальних матеріалів; метод системного аналізу. *Результати.* Визначено, що Нова українська школа (НУШ) має інноваційну програму фізичного виховання, яка базується на гуманістичних, диференційованих та особистісно-орієнтованих принципах. Освітня модель фізичного виховання за НУШ передбачає розвиток різноманітних компетентностей та природних здібностей, інтересів і обдарувань учнів, їхню соціалізацію та громадянську активність. У програмі НУШ використовують ігрові елементи, змагання та призи, що дозволяє підвищити мотивацію учнів до фізичної активності та розвитку спортивних досягнень. Проте реалізація програми стикається з такими проблемами, як брак інфраструктури та спортивного обладнання, низький рівень мотивації дітей та недостатня кваліфікація вчителів.

Ключові слова: освітня модель, Нова українська школа, фізичне виховання, фізична активність, фізична неактивність, діти шкільного віку.

Physical activity and health of school-age children in the educational model of physical education in the conditions of the new Ukrainian school

V. P. Semenenko, V. V. Telius

National University of Physical Education and Sport of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. In Ukraine, there is a problem of insufficient physical activity among school-age children, which affects their health and physical development. To solve this problem, it is important to ensure the quality implementation of a new educational model of physical education within the framework of the New Ukrainian School, which meets the requirements of modern education and promotes a healthy lifestyle and a sustainable need for physical activity among school-age children. To do this, it is necessary to consider and analyze such an educational model in detail, identify problems and prospects for further development. *Objective.* To consider the educational model of physical education within the framework of the "New Ukrainian School" program and its role in increasing the level of physical activity of school-age children. *Methods.* Theoretical analysis and generalization of scientific literature, analysis of normative and strategic documents; content analysis of documentary materials; method of system analysis. *Results.* It is determined that the New Ukrainian School (NUS) has an innovative physical education program based on humanistic, differentiated and personality-oriented principles. The educational model of physical education according to the NUS involves the development of various competencies

and natural abilities, interests and talents of pupils, their socialization and civic engagement. The NUS program uses game elements, competitions, and prizes to increase pupils' motivation to be physically active and develop their athletic achievements. However, the implementation of the program faces such problems as a lack of infrastructure and sports equipment, low levels of children's motivation, and insufficient teacher qualifications.

Keywords: educational model, New Ukrainian School, physical education, physical activity, physical inactivity, school-age children.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших аспектів забезпечення здорового та повноцінного життя людини є її фізична активність. На сучасному етапі виникає проблема, пов'язана зі зниженням рівня фізичної активності, особливо серед дітей шкільного віку. За даними ВООЗ, лише 20 % дітей шкільного віку здійснюють достатню рекомендовану кількість фізичної активності на тиждень. Це може призвести до ряду проблем у майбутньому – від гіподинамії до розвитку неінфекційних захворювань, таких як цукровий діабет, серцево-судинні захворювання, ожиріння, розлади ментального здоров'я тощо. Тому особливо важливим постає питання розгляду та аналізу освітніх моделей фізичного виховання [2, 7, 12, 16].

Останнім часом освітня система України все частіше зазнає суттєвих змін, у тому числі й у сфері фізичного виховання. У 2016 р. було започатковано програму реформування освіти в Україні в закладах загальної середньої освіти «Нова українська школа» (НУШ), яка націлена на покращення якості освіти та забезпечення дітей шкільного віку необхідними знаннями і навичками. Метою програми є забезпечення високоякісної освіти для всіх дітей шкільного віку в Україні та підготовка їх до життя в сучасному світі. Програма спрямована на зміну підходу до навчання та орієнтацію на формування ключових компетентностей, необхідних у сучасному світі [8, 9, 12]. Вона передбачає впровадження нових стандартів освіти, які забезпечують більш інтегрований підхід до навчання, підвищення рівня викладання у закладах загальної середньої освіти та доступ до сучасної методики та технологій навчання. У концепції НУШ великий акцент зроблено на розвиток критичного мислення, комунікативної та соціальної компетентностей дітей шкільного віку, які є важливими для розвитку їх у сучасному світі. Така модель освіти відображає найсучасніші світові тенденції у сфері освіти [1, 3, 5, 10].

Розроблена освітня модель фізичного виховання в концепції НУШ повністю відповідає орієнтуванню на європейські стандарти якості освіти у цій сфері, а також є однією із рекомендованих складових Глобального плану ВАОЗ з підвищення рівня фізичної активності серед на-

селення на 2018–2030 рр. Уніфікована модель фізичного виховання за концепцією НУШ різнобічно охоплює періоди розвитку організму та функціональних можливостей систем організму дітей шкільного віку, пропонує новітні підходи до освітнього процесу у сфері фізичного виховання, а також засоби та методи їх залучення [3, 6, 13–15].

Сучасні наукові дослідження відображають питання впровадження освітньої реформи у процес фізичного виховання дітей шкільного віку, містять системні дослідження особливостей організації процесу фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти, висвітлюють процеси формування ключових компетентностей у фізичному вихованні дітей шкільного віку (С. Моїсеєв, С. Потеряйко (2019); Н. Москаленко, Н. Сороколит, І. Турчик (2020); Р. Шиян (2017); О. Римар, А. Соловей, О. Ханікянц, У. Шевців, В. Матвіїв (2020); та ін.) [9, 10, 15, 18, 19].

У роботах багатьох науковців акцентується увага на можливостях та ризиках запровадження компетентнісного навчання у фізичному вихованні; формуванні мотиваційних засад та професійної готовності учителів фізичної культури; підборі ефективних засобів фізичного виховання в умовах нової української школи, ці питання є актуальними у вітчизняній науковій практиці та потребують поглибленого розгляду та системного аналізу [6, 9, 10, 13, 17, 18].

Концепція НУШ відкриває нові перспективи у розвитку фізичного виховання в Україні. Проте існують деякі проблеми, які ускладнюють її реалізацію. Про це говорить кількісний показник рівня фізичної неактивності дітей шкільного віку згідно з Глобальним звітом ВООЗ з фізичної активності у 2022 р. Так, в Україні цей показник у хлопців сягає 71 %, а у дівчат – 83 %, що є критично високими. Також одним із критеріїв оцінки рівня фізичної активності є якісна система освіти з фізичного виховання у закладах освіти, а відповідно до Глобального звіту, цей критерій для України не є позитивним [2, 4, 6, 16, 20]. Прийнята освітня модель фізичного виховання в концепції НУШ потребує термінового аналізу ефективності, вдосконалення шляхів і засобів запровадження та імплементації до сучасних закладів загальної середньої освіти з подальшою

оцінкою кількісних показників за станом фізичної активності серед дітей шкільного віку.

Мета дослідження — розглянути освітню модель фізичного виховання в рамках програми «Нова українська школа» та її роль у підвищенні рівня фізичної активності дітей та підлітків.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури; аналіз нормативних та стратегічних документів; контент-аналіз документальних матеріалів; метод системного аналізу; метод спрямування від абстрактного до конкретного.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведений аналіз наукової, науково-методичної літератури та інших джерел інформації показав, що модель фізичного виховання в рамках концепції НУШ ґрунтується на принципах гуманізації та диференціації навчання. Фізична культура є обов'язковим предметом для учнів початкової, середньої та старшої школи. В освітній моделі передбачено збільшення кількості годин, які виділено на фізичну культуру, а також введено нові методики та форми навчання, спрямовані на підвищення інтересу дітей шкільного віку до здорового способу життя та формування сталої потреби у фізичній активності.

Фізична активність є надзвичайно важливим та незамінним фактором життєдіяльності організму, який позитивно впливає на ріст і розвиток організму дитини та стан її здоров'я, що відповідає відповідній віковій фізіологічній нормі. Брак рухів призводить до патологічних зрушень у організмі, який росте, і тільки оптимальна фізична активність учнів при раціональному використанні різноманітних засобів і форм фізичного виховання позитивно впливатиме на процеси росту й розвитку дитячого організму.

Фізична активність дітей шкільного віку сприятливо позначається на таких показниках, пов'язаних зі здоров'ям: стан фізичного здоров'я (кардіореспіраторний та м'язовий тонус), стан кардіометаболічного здоров'я (артеріальний тиск, дисліпідемія, вміст глюкози та інсулінорезистентність), стан кісткової системи, розвиток когнітивних здібностей (академічна успішність, здатність до цілеспрямованої діяльності), стан психічного здоров'я (зменшення симптомів депресії); та зниження ступеня ожиріння.

Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує в середньому 60 хв фізичної активності середньої або високої інтенсивності в день для дітей шкільного віку. Фізична активність може здійснюватися під час навчання, занять спортом, на відпочинку або під час різних видів пересувань (ходьба, їзда на велосипеді, туристичні по-

ходи тощо), а також під час виконання повсякденних обов'язків та роботи по дому [2, 18, 21].

У контексті зміцнення та збереження здоров'я дітей шкільного віку НУШ передбачає забезпечення всебічного розвитку дітей, включаючи фізичний розвиток. З метою підвищення ефективності фізичного виховання, програми фізичної культури розроблені з урахуванням вікових особливостей дітей та їхніх можливостей.

Формування системи якісного фізичного виховання та створення ширших можливостей для активного відпочинку, спорту та розваг серед дітей шкільного віку шляхом застосування принципів НУШ у закладах загальної середньої освіти з метою формування та підвищення обізнаності у питаннях здорового способу життя і фізичної активності.

Здоров'я дітей шкільного віку відіграє провідну роль в їхньому фізичному, психічному та соціальному розвитку. Фізична активність, особливо у шкільному віці, є основою формування здоров'я протягом усього життя людини. Тож зміцнення та збереження здоров'я дітей шкільного віку, підвищення рівня їх фізичної активності та фізичної підготовленості є найактуальнішими з головних завдань, які гостро стоять перед системою фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти.

Процес навчання за концепцією НУШ передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації тощо.

Однією зі складових цієї освітньої моделі є фізичне виховання, яке має на меті підвищення рівня фізичної активності дітей шкільного віку. НУШ передбачає введення нових методів та підходів до фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти. У рамках цієї концепції фізичне виховання стало важливою складовою навчального процесу, яка базується на ідеї того, що фізичне виховання має стати не просто частиною, а окремим напрямом освіти, який має на меті розвиток фізичних здібностей та виховання здорового способу життя у дітей шкільного віку.

Формування здорового способу життя у дітей шкільного віку розкривається передовсім в освітньому процесі через педагогічний аспект. Тому ця проблема, як і проблема підвищення рівня фізичної активності займає провідне місце у практиці фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти. Розкриваючи поняття здорового способу життя, варто зазначити, що воно характеризує особливості повсякденного життя дітей шкільного віку, зміст навчання, по-

бут, форми використання вільного часу, задоволення духовних і матеріальних потреб тощо.

Здоровий спосіб життя значною мірою сприяє не тільки задоволенню фізичних потреб, формуванню всебічно розвиненої особистості, фізичному вдосконаленню, а й розвитку духовних інтересів, орієнтувань та моральних установок. Від того, наскільки успішно будуть сформовані й закріплені у свідомості навички здорового способу життя в шкільному віці, залежить подальше формування свідомої життєдіяльності у дорослому віці, а також запобігання розвиткові неінфекційних захворювань.

У рамках концепції НУШ особлива увага приділяється розвитку фізичної культури та спорту серед школярів. Це обумовлено тим, що фізична активність впливає на здоров'я дітей шкільного віку та їх загальний розвиток. Одним з головних завдань фізичної культури в концепції НУШ є формування здорового способу життя дітей шкільного віку і сталої потреби у фізичній активності, що, як наслідок, веде до безумовного збільшення її обсягу серед населення.

Метою освітньої моделі фізичного виховання НУШ відповідно до програми з фізичної культури в початковій школі та модельної програми з фізичної культури в середній школі є гармонійний фізичний розвиток особистості дітей шкільного віку, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації до занять фізичною культурою і спортом, що сприяє адаптації учнів до загального навчального процесу на кожному етапі освіти зі збереженням та покращенням їхнього стану здоров'я.

У концепції НУШ передбачено такі аспекти фізичного виховання [3, 6, 8, 10–12]:

- індивідуалізація підходу до кожного учня, враховуючи потреби дітей з індивідуальними потребами. Вчителі фізичної культури повинні враховувати фізичні можливості та потреби кожного учня окремо, адаптувати вправи та тренування для кожного учня, забезпечуючи ефективний фізичний розвиток, покращення здоров'я та рівні можливості для всіх учнів щодо участі у заняттях фізичними вправами;

- розвиток координації та балансу. В програмі передбачено використання вправ та тренувань, спрямованих на розвиток координації та балансу учнів. Це дозволяє не тільки покращити фізичні показники, а й розвивати важливі навички для повсякденного життя;

- розвиток командної співпраці та лідерських якостей. У програмі передбачено заняття ко-

мандними видами спорту, що допомагає розвивати навички командної співпраці та лідерства. Це важливо для формування соціальних навичок та розвитку особистості учнів;

- розвиток учнівської самодостатності та самостійності. Учні мають здійснювати вибір видів спорту та вправ, які найбільше підходять для них, відповідно до власних фізичних можливостей та інтересів. Це дозволяє стимулювати саморозвиток учнів та розвивати їх творчий потенціал;

- підвищення мотивації до фізичної активності. В концепції НУШ передбачено використання ігрових елементів, змагань та призів, що дозволяє підвищити мотивацію учнів до фізичної активності та розвитку спортивних досягнень;

- використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання. Це дозволяє підвищити ефективність процесу навчання та забезпечити цікавість учнів до занять фізичною культурою та спортом.

Важливим аспектом впровадження в НУШ є розробка та введення нових освітніх стандартів для фізичної культури учнів закладів загальної середньої освіти. Ці стандарти включають різноманітні компоненти фізичної активності. В 2022 р., в рамках освітньої моделі фізичного виховання у НУШ було затверджено нові навчальні програми з фізичної культури (5–6-ті та 6–9-ті класи), побудовані за модульною системою. Вони містять інваріантну (обов'язкову) та варіативну складову. До інваріативної частини включені теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка, тобто підвищення функціональних можливостей організму і забезпечення гармонійного фізичного розвитку, зміст якого реалізується протягом кожного уроку. У варіативній частині представлені окремі модулі за видами фізкультурно-оздоровчої активності та видами спорту. При виборі варіативних модулів враховується наявність матеріально-технічної бази, регіональні традиції, кадрове забезпечення, гендерність, рівень безпеки, а також сезонність, коли заняття проходять на відкритих майданчиках чи у спортивних залах. Варіативні модулі не є окремими обов'язковими темами для вивчення, але їх використання структурує засоби фізичної культури, що можуть бути використані в освітньому процесі.

НУШ встановлює нові стандарти для фізичної культури, які враховують потреби сучасного світу та забезпечують оптимальні умови для розвитку фізичної активності дітей шкільного віку. Освітня модель фізичного виховання НУШ базується на принципах інклюзивності, науковості та особистісно-орієнтованого підходу.

Основні принципи моделі полягають у використанні інноваційних педагогічних технологій, застосуванні інтерактивних методів навчання, врахуванні індивідуальних особливостей кожного учня та створенні умов для його розвитку. Досягнення мети моделі передбачає впровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення інтересу дітей до занять фізичними вправами, зміцнення фізичного здоров'я, розвиток фізичної культури та спорту.

У цьому контексті особливо важливою є роль учителя фізичної культури. Він повинен мати високу професійну компетентність, знати сучасні технології викладання та організації занять, вміти підбирати вправи та завдання, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня. Також він має бути готовим до використання різноманітних методик оцінювання, які дають можливість оцінювати не тільки успішність у виконанні вправ, а й рівень розвитку рухових якостей та фізичних здібностей учнів.

Згідно з аналізом нормативних та стратегічних документів, маємо зазначити, що НУШ може служити прикладом ефективної освітньої моделі, яка ретельно враховує потреби та особливості дітей шкільного віку, допомагає їм та забезпечує повноцінний розвиток у всіх аспектах.

Впровадження моделі НУШ довготривале та розраховане на певний період часу. Реалізація освітньої моделі фізичного виховання у НУШ стикається з рядом викликів та проблем. Навчальні програми передбачають різноманітність використання та варіацій видів фізичної активності, спортивних занять, рекреаційних занять, але більшість закладів загальної середньої освіти мають певні труднощі в аспектах впровадження цієї діяльності.

До проблем реалізації програм з фізичної культури НУШ можна віднести внутрішні та зовнішні. Внутрішні проблеми більшості закладів загальної середньої освіти включають розвиток інфраструктури закладів загальної середньої освіти, зокрема обладнання спортивних залів, спортивних майданчиків, інших спортивних зон для проведення різноманітних занять; брак якісного спортивного інвентарю для проведення елементів різних варіативних модулів навчальних програм; брак спеціалістів (учителів фізичної культури) з достатнім рівнем кваліфікації і професійної підготовки; недосконалість процесу трансформації освітнього закладу до умов НУШ; низький рівень мотивації та зацікавленості дітей шкільного віку до занять фізичною активністю в умовах сьогодення.

До зовнішніх проблем реалізації програм з фізичної культури НУШ на державному рівні можемо віднести такі: впровадження реформи європейсько орієнтованої системи без належної перевірки та підготовки матеріально-технічної бази та кваліфікованих спеціалістів; недосконала система пропагування фізичної активності серед населення; несвоєчасне створення належних умов для спонукання до занять фізичною активністю; недостатня підтримка з боку громадськості; брак фінансування для запровадження та організації відповідних програм з фізичної активності серед населення.

Таким чином, НУШ відкриває нові перспективи у розвитку освітньої моделі фізичного виховання, проте успіх реалізації цієї програми залежить не тільки від закладів загальної середньої освіти, а й насамперед від уряду та шкільних органів самоврядування, а також від громадськості.

Висновки. В рамках програми НУШ предмет фізична культура є обов'язковим та базується на гуманістичних принципах з диференційованим та індивідуальним підходом, що повинно сприяти збільшенню годин фізичної активності, як у рамках урочних, так і в позаурочних формах занять з використанням сучасних видів фізичної активності. У програмі фізичної культури для молодшої школи передбачено розвиток рухової діяльності та ігрової і змагальної діяльності, що дозволяє підвищити мотивацію учнів до фізичної активності та розвитку спортивних досягнень. Крім того, використання сучасних технологій та інтерактивних методів навчання дозволяє підвищити ефективність процесу навчання та забезпечити цікавість учнів до занять фізичною культурою і спортом.

Процес фізичного виховання в умовах Нової української школи повинен реалізуватися на основі принципів інклюзивності, науковості та особистісно-орієнтованого підходу, що дозволить забезпечити оптимальні умови для збільшення фізичної активності учнів з урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

Необхідно змінювати національну політику щодо пропагування фізичної активності серед населення, стану їхнього здоров'я та забезпечення достатнього фінансування для розвитку інфраструктури і підвищення кваліфікації спеціалістів у галузі фізичного виховання.

Перспективи подальших досліджень передбачають детальне вивчення та визначення шляхів ефективної імплементації програми НУШ до закладів загальної середньої освіти.

Література

1. Ващенко О. Здоров'язбережувальні технології в загальноосвітніх навчальних закладах [Health-saving technologies in secondary schools]. Директор школи. 2006; 20:12.
2. Глобальний план дій ВООЗ по підвищенню рівня фізическої активності на 2018–2030 гг.: підвищення рівня активності людей для укріплення здоров'я в мирі: вкратце [WHO global action plan to increase physical activity in 2018-2030: getting people more active to improve global health: in brief]. Всемирная организация здравоохранения. 2018. Доступно: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/279655>. License: CC.
3. Гриневич Л. Нова українська школа: основи стандарту освіти [New Ukrainian school: the basics of the education standard]; 2016. 64 с.
4. Круцевич ТЮ, Воробйов МІ, Безверхня ГВ. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді: навчальний посібник [Control in physical education of children, adolescents and youth: a textbook]. Київ: Олімпійська л-ра; 2011. С. 126-128.
5. Лисенко Л, Вітченко А, Синявська Ю. Впровадження сучасних здоров'язбережувальних технологій в процес фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку [Implementation of modern health-saving technologies in the process of physical education of primary school children]. Вісник ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка. 2012; 102: 229-232.
6. Лянной МО, Рибалко ПФ. Методика управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю в сучасних закладах середньої освіти [Methods of managing physical culture and health activities in modern institutions of secondary education]. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. 2019; 4 (88): 280-289.
7. Мандюк А. Рівень залученості дітей та підлітків до різних форм рухової активності в Україні та країнах-членах Active Healthy Kids Global Alliance [The level of involvement of children and adolescents in various forms of physical activity in Ukraine and member countries Active Healthy Kids Global Alliance]. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018; 3(65):42-47.
8. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН № 752 від 17 серпня 2022 [Model curriculum «Physical Culture. Grades 5-6» for general secondary education institutions. Order of the MES No. 752 of August 17, 2022]. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni_prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.22.08.2022.pdf
9. Моїсєєв СО, Потеряйко СМ. Ризики та можливості компетентісно орієнтованого фізичного виховання учнів Нової української школи [Risks and opportunities of competence-based physical education of pupils of the New Ukrainian School]. Харків. Т. 2: 101-105.
10. Москаленко НВ, Сороколіт НС, Турчик ІХ. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа» [Key competencies in physical education of schoolchildren in the framework of the reform «New Ukrainian School»]. Науковий часопис ім. М. П. Драгоманова. 2020; 3(123): 364-371.
11. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Фізична культура 6–9 класи. Наказ МОН № 698 від 03 серпня 2022 [Curriculum for general secondary education institutions. Physical education in grades 6-9. Order of the MES No. 698 of August 03, 2022]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.fizichna-kultura-6-9.pdf>
12. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. № 195 від 25 травня 2020 [National Strategy for Building a Safe and Healthy Educational Environment in the New Ukrainian School. No. 195 of May 25, 2020]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
13. Про затвердження концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти. Наказ МОН, Мінмолодьспорт № 1141/4088 від 27 жовтня 2021 року [On approval of the concept of development of daily sports in educational institutions. Order of the MES, Ministry of Youth and Sports No. 1141/4088 of October 27, 2021]. Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327
14. Сороколіт НС. Можливості реалізації ключових компетентностей Нової української школи у фізичному вихованні школярів [Possibilities of realization of key competencies of the New Ukrainian School in physical education of schoolchildren]. Спортивний вісник Придніпров'я. 2019;3:167-174.
15. Турчик ІХ, Сороколіт НС, Цюпак Б. Формування громадських та соціальних компетентностей в учнів засобами фізичного виховання [Formation of public and social competencies in students by means of physical education]. Науковий часопис ім. М. П. Драгоманова. 2020; 1(121): 102-107.
16. Шиян РБ. Типова освітня програма першого циклу початкової освіти [Model educational program of the first cycle of primary education]. Цикл I (1–2-го класи), розроблена під керівництвом. URL: <https://mon.gov.ua>.
17. Global Action Plan on Physical Activity 2018-2030. Доступно: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/272722>.
18. Global status report on physical activity 2022. Geneva: World Health Organization; 2022. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
19. Moskalenko N, Bodnar I, Sorokolit N, Ryamar O, Solovey A. Analysis of Attitudes to educational reforms in Ukraine of Physical Education teachers and primary education teachers. Society. Integration. Education: proceedings of the International Scientific Conference. Rēzekne. 2020;2:119-129.
20. Promoting physical activity through schools: a toolkit. Geneva: World Health Organization; 2021. Access mode: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/350836>
21. Promotion of physical activity in the education sector. Current situation and good experiences of European Union Member States in the WHO European Region. 2018 Access mode: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/398995/Education-Factsheet_RUS.pdf?ua=1.

smart.semenenko@gmail.com
valeriia.telius@gmail.com

Надійшла 04.02.2023